

Materiály k samostudiu

Úterý 9.6.2020

Třída 4.H

ČESKÝ JAZYK

Shoda přísudku s podmětem

K tomu, abychom mohli správně rozhodnout, kterou koncovku v určitém slovese použijeme, musíme postupovat podle následujících tří kroků

1. Určíme podmět věty

Každá věta musí mít svůj podmět, o kterém se dá zjednodušeně říci, že určuje to, kdo daný děj vykonává. Většinou jde o podstatné jméno v 1.pádu a zjistíme ho velmi jednoduše. Stačí se pomocí přísudku zeptat 1. pádovou otázkou na vykonavatele děje, tedy kdo nebo co danou věc vykonával/o?

Děti si celé odpoledne hrály.
děti

Kdo si celé odpoledne hrál?

Sluníčko pálilo.
sluníčko

Kdo/co pálilo?

Oči se jí rozšířily překvapením.

Kdo/co se jí rozšířily překvapením?

oči

Vidličky ležely na stole.

Kdo/co ležel na stole?

vidličky

2. Určíme rod, ve kterém je podmět

Existuje několik způsobů, kterými lze určit rod podstatného jména. Nejjednodušší je asi tento:

a) Podmět musí být v jednotném čísle, pokud tomu tak není, musíme si ho nejdříve do jednotného čísla převést.

kočky- kočka

oči - oko

chlapci - chlapec

jména- jméno

b) Poté si na podmět v jednotném čísle ukážeme ukazovacím zájmenem:

to jméno - rod střední

ten chlapec - rod mužský

ta kočka- rod ženský

POZOR

Pokud je podmět rodu mužského, musíme určit také jeho životnost. Ta se určí např. podle životných a neživotných vzorů. Většinou můžeme životnost logicky odvodit, ale existují i výjimky. Například sněhulák sice nedýchá, ale i tak se počítá mezi životné! Pokud chceme mít jistotu, zda je dané slovo rod životný či ne, stačí si říci toto slovo v 1. pádu a poté v pádu 4. Pokud se tvary pádu neshodují, je podstatné jméno životné. Například zmiňovaný sněhulák je v 1. pádu sněhulák a ve 4. pádu sněhuláka. Proto je sněhulák životný.

3. Podle rodu podmětu napíšeme správnou koncovku

ROD ŽENSKÝ

Jestliže je podmět v ženském rodu čísla množného, píšeme vždy v přísudku Y.

Maminky vařily oběd.

Dívky si spolu vesele povídaly.

Kočky seděly na střeše a mňoukaly.

Růže krásně voněly.

ROD STŘEDNÍ

Jestliže je podmět ve středním rodu čísla množného, píšeme v přísudku A.

Kořata se vyhřívala na terase.

Všechna letadla bezpečně přistála.

Pole byla při loňských povodních zatopena.

Údolí se na jaře zazelenala.

POZOR

Slova děti, oči a uši jsou sice v jednotném čísle rodu středního, ale v množném čísle už je řadíme k rodu ženskému. Proto musíme v přičestí minulém psát Y.

Pomůcka: Děti, oči, uši tvrdé Y jim sluší.

Děti celé odpoledne stavěla sněhuláka.

Děti celé odpoledne stavěly sněhuláka.

Ale Děčka celý den zlobila.

Odstávala mu uši.

Odstávaly mu uši.

Ale Ucha od hrnce po prvním použití upadla.

Oči se mu rozzářila štěstím.

Oči se mu rozzářily štěstím.

Ale Na punčoše se objevila dvě oka. Žlutá kočičí očka svítla do tmy.

ROD MUŽSKÝ ŽIVOTNÝ

Jestliže je podmět v množném čísle rodu mužského životného, píšeme vždy I.

Psi štěkali.

Lyžaři sjížděli kopec.

Chlapci pískali na píšťalku.

Na svahu stáli tři sněhuláci.

POZOR

Ne vždy musí životná jména zastupovat živé osoby. Mezi životná se počítají např. také nebožtíci, sněhuláci apod.

ROD MUŽSKÝ NEŽIVOTNÝ

Jestliže je podmět v množném čísle rodu mužského neživotného, píšeme vždy Y.

Talíře spadly na zem a rozbily se.

Vrtulníky přistály na střeše nemocnice.

Topoly se ohýbaly pod náporům větru.

Všechny vlaky měly ten den zpoždění.

NEVYJÁDŘENÝ PODMĚT

Nevyjádřený podmět je ten, u kterého nemůžeme určit, jakého rodu a osoby je. V tomto případě se u sloves množného čísla v minulém čase píše I.

Jeli jsme se podívat na zámek Kačina.

Co kdybychom zašli do kina?

Nechovali se k sobě příliš hezky.

Všichni chtěli vědět, co se stalo.

POZOR

Ne v každé větě, ve které není vyjádřen podmět, můžeme napsat hned automaticky I. Často totiž není ve větě podmět vyjádřen z toho důvodu, že věta navazuje na předešlou, která podmět obsahuje.

Dívky se sešly před kinem. Šly pak na procházku do parku a na zmrzlinu.

Kůzlata hopsala na trávě. Chvílemi oškubávala větvičky nízkých stromů.

A ještě jeden užitečný tip na konec. Při shodě podmětu s přísudkem se lze v mnohých případech řídit podle koncovky u podmětu. Např. Maminky vařily oběd nebo Chlapci běželi na autobus.

MATEMATIKA

Pracovní sešit strana 21.

pro zájemce: www.onlinecviceni.cz

VLASTIVĚDA

Učebnice strana 34-36 Husitské války - přečíst